

To individualno tvornost izražajo Gasparijeve slike nemalo. Čudno je le, da je umetnik delal na naslovnem listu samo s konturami, pri vseh drugih risbah pa z maso. Dalje je opaziti, da Gasparijevim ženskim obrazom ni vselej lega oči in nosu preštudirana; isto bi pripomnili tudi o nerazvitem aktu, na katerem je vidna nesorazmernost. Umetnik pač sme pri stiliziranih figurah opustiti proporcijalnost, da ustvari sliko pikantnejšo in porazdeli prostor ugodneje, toda to mora biti vedno v prilog celoti.

Z umetelnostnega stališča je v Kettejeve pesmi sprejete proizvode Gasparijeve šteti za jako dobre, tudi v tem oziru gre torej knjigi v vsaki knjižnici častno mesto. Da sta ena zvrhnja in ena odspodnja risba zamenjani in da okraski tupatam niso prav porazdeljeni, to gre na rovaš tehničnemu vodstvu. Želeli bi, da bi v prihodnje za porazdelitev ilustracij poskrbel tudi kak strokovnjak.

Želimo prav iskreno, da bi se druga izdaja Kettejevih poezij še hitreje razpečala, nego se je prva.

Cena broširani knjigi je 4 K, po pošti 4 K 20 h, eleg. vezani 5 K 50 h, po pošti 5 K 80 h.

Z. + A. H. O.

Tuma Henrik dr.: Jugoslovanska ideja in Slovenci. (V Gorici, 1907, „Goriška Tiskarna“, 48 str.) — Ta razprava je izšla najprej na hrvaškem jeziku v spletski liberalno-demokratski smotri „Svoboda“, potem na slovenskem jeziku v „Našem Listu“. Ponatisku, ki ga imamo pred seboj, je dodan pripis s to-le glavno mislijo: „Združenje Dalmacije s Hrvatsko in Bosno-Hercegovino mora biti prvo dejanje oživotvoritve jugoslovanske ideje... To združenje omeji Madžarsko v nje stremljenju na Adrijo. Slovenska po svoji legi sledi stremljenju Dalmacije — zato sem spisal članke... Prihodnost vsekako mora pokazati, da brez združene slovensko-hrvatsko-srbske Ilirije — ne more biti Avstrije.“ — Pri aktualnem razpravljanju jugoslovanskega vprašanja, pravi pisatelj, smo Slovenci sami krivi, da nas vsakdo prezira in ne ceni, ker so se momentano naši politični voditelji zagrizli v malenkostna notranja vprašanja ter so slepi in gluhi za ves ta svet, ki jih okroža; nadalje pa nam škodi dogmatični historizem, ki ne vidi nikjer naše zgodovine. Faktično pa so se Slovenci dandanes naravnost biološkim potom diferencirali od vseh sosedov kot poseben narod in so v sebi postali integrum, individualiteta. Historizem ne more ujediniti niti tistih dežel, kjer bivajo Hrvati, oz. Srbi, v enotno Veliko Hrvatsko ali Veliko Srbijo. Sploh največ deli Jugoslovane zgodovina, a samo malo jih deli pravi ljudski značaj in jezik, loči jih „inteligenca“, ne narodna, plemenska „rasa“; v sorodnem jeziku in v sorodni narodni pesmi jugoslovanskih plemen dobimo kal in vez skupne jugoslovanske prosvete; hrvatski narod je ohranil staro epsko tradicijo, stare slovanske običaje in čistejši jezik; zato mi Slovenci težimo za tem, da se približamo slovanski, hrvatsko-srbski kulturi in da se z njo zedinimo. Naš zemljepisni položaj odločuje o naših ekonomskih interesih: Kakor kliče Adrija Slovence in Hrvate na skupno delo, tako določata Srbom delo in smer Morava in Vardar; razvoj pomorske hrvatske moči in naselitev Trsta po Slovencih in Hrvatih, to sta dva najbližja cilja in prvi odločen korak do oživotvorjenja jugoslovanske ideje in zveze s severnim, edinim industrijalnim slovanskim plemenom, s Čehi; Slovenci in Hrvatje imajo samo en pot do veličine, morje! Ako se zavedamo tega zgodovinskega, narodopisnega, zemljepisnega in gospodarskega položaja, nam mora biti jasno, da brez skupne jugoslovanske ideje ne moremo niti misliti na pravilen razvoj jugoslovanskih

plemena in da brez skupne velike misli-voditeljice morajo vstati in postati posamezna jugoslovanska plemena odvisna od močnejših, po državah organiziranih tujih narodov. Danes menda ne bo med Slovenci, Hrvati, Srbi, Bolgari mislečega človeka, ki ne bi uvidel potrebe skupne ideje-voditeljice, skupnega organizovanega dela. Skupna organizacija se mora razvijati v treh smereh: v politični, gospodarski in kulturni. Politično-gospodarski skupni organizaciji je bila doslej največja zapreka v tem, da so se pri poedinih jugoslovanskih plemenih ustanovljale politične stranke po vzorcu evropskih ustavnih držav; trebalo bi konstatirati dejansko socialno stanje poedinih plemen in potem osnovati politično stranko; smer našega političnega in gospodarskega dela bodi demokratska in gospodarsko združna. Najlaže bi bilo doseči skupno kulturno organizacijo (književniki, umetniki, „Matice“). Politično, ekonomično in kulturno organizirana jugoslovanska plemena so mogočna skupina, ki ne potrebuje nikake zveze ni z Italijani ni z Madžari; Avstrija bi morala po svoji zgodovini, geografski legi in etnografski sestavi narodnostno in ekonomsko vzgajati in razvijati jugoslovanska plemena. — To je splošni posnetek iz Tumove razprave; razprava zasluži tem več pažnje, čim manj se pri nas spričo malenkostnih razmer oziramo čez vaško mejo in čez hip v večnost. Razpravo znači glede na Slovence brezdvomno sicer umljivi optimizem, glede historizma pa prevelik nihilizem: tudi bi za obča razmotrivanja želeli več konkretnih podatkov.

Dr. Fr. Ilešič.

Hrvatská knjižnica. I. zvezek. Uredil dr. Fran Ilešič. Izdala Matica Slovenska. Ljubljana 1906.

Ob koncu preteklega stoletja in pozneje se je pri presoji književnega daru Matičnega redno zahtevalo, naj izdaja Matica knjige, ki jih bo večina članov res čitala. Zdaj smo dobili „Hrvatsko knjižnico“.

Kakšni bodo prihodnji zvezki, moremo tem manj presojati, ker je težko reči, kakšni naj bodo. Iz prvega zvezka pa spoznamo, da tudi urednik sam ne ve prav, kod in kam. Knjižnica je kakor zbirka vzorcev in odrezkov raznega blaga; to je v tem oziru dobro, ker si po vzorcu more občinstvo nabaviti i blago samo. Umevamo pa tudi, v kakih škripcih je bil izbiratelj blaga in njega urednik. Blaga je sila mnogo, a kaj se naj izbere, da služi namenu knjige? Namenu? Kakšnemu namenu? To je tista zagonetka, ki jo je bilo treba konkretno rešiti, v pravcati knjigi, ne s kakimi lepimi frazami. Kaj lahko je reči: „Izdali bomo knjigo, ki naj zbližuje Slovence in Hrvate,“ ali, kakor pravi urednik sam v uvodnih besedah, presadivši splošno idejo na ožje realno polje: „Hrv. knjižnica . . . bode Slovence uvajala v književnost in vobče v kulturo hrvatsko.“ Toda z vprašanjem, kako se naj to zgodi, se zopet premakne namen te knjižnice. Kajti nastane vprašanje, naj se li o hrvaškem slovstvu in hrvaški kulturi razpravlja v nalašč spisanih informativnih člankih, zaradi stvarne uspešnosti morda pisanih v slovenskem jeziku, ali pa se naj ponatiskujejo že obstoječi hrvaški spisi, ki so pripravi, da „uvajajo Slovence v hrvaško književnost“ itd., in sicer ne le ukoviti, razpravljajoči spisi, ampak takisto izvorni zabavni. Zaradi večje lahkote pri zbiranju, iz zunanjih ozirov in notranjih razlogov bo se pač malodane vsakdo odločil za drugo pot. Ko stojimo na tem potu, je nadaljnje korakanje že laglje; snov se da že prijeti in vstaja vprašanje o obliki. Pri snovi je jasno, da naj služi končnemu namenu: spoznavanju hrvaškega slovstva in hrvaške kulture. Zato se razume, da je uredniku treba poiskati v hrv. slovstvu takih spisov, ki res predočujejo hrvaške odnošaje; v tem oziru je zašč